

**UNIVERSITEIT
TWENTE.**

slo

nationaal expertisecentrum
leerplanontwikkeling

Universiteit Maastricht

informedED

informed education (geïnformeerd onderwijs)

Ontwikkelingstraject voor docenten in het VO

informED team

Emiel de Kleijn
E.dekleijn@slo.nl

Bas Trimbos
b.trimbos@slo.nl

Christel Wolterinck
c.h.d.wolterinck@utwente.nl

Dr. Kim Schildkamp
k.schildkamp@utwente.nl

Jitske de Vries
j.a.devries@utwente.nl

Inge Jansen
i.jansen@slo.nl

Dr. Cindy Poortman
c.l.poortman@utwente.nl

Prof. Adrie Visscher
a.j.visscher@utwente.nl

Prof. Jeroen van Merriënboer
j.vanmerrienboer@maastrichtuniversity

UNIVERSITEIT TWENTE.

Programma

- Kennis maken
- Theoretische kaders
- De praktijk
- Pauze
- Het onderzoek: Vaardigheden formatief toetsen
- Voorbeelden formatief toetsen
- Hoe verder en afspraken

Kennis maken

	Vraag 1 Wat inspireert jou aan formatief toetsen?	Vraag 2 Welke positieve effecten zie je (al) van formatief toetsen in jouw les	Vraag 3 Wat hoop je komend jaar te bereiken door deze training?
Naam:			
School:			
Naam:			
School:			
Naam:			
School:			

Na deze middag.....

- **Kan ik** een definitie van ‘formatief toetsen in de les’ **formuleren**.
- **Kan ik** de vaardigheden **duiden** die nodig zijn om het proces van formatief toetsen in de les vorm te geven
- **Kan ik herkennen** hoe ik deze vaardigheden terug zie in mijn lespraktijk. Wat gaat goed? Wat behoeft aandacht?

Voorkennis

Definitie issue

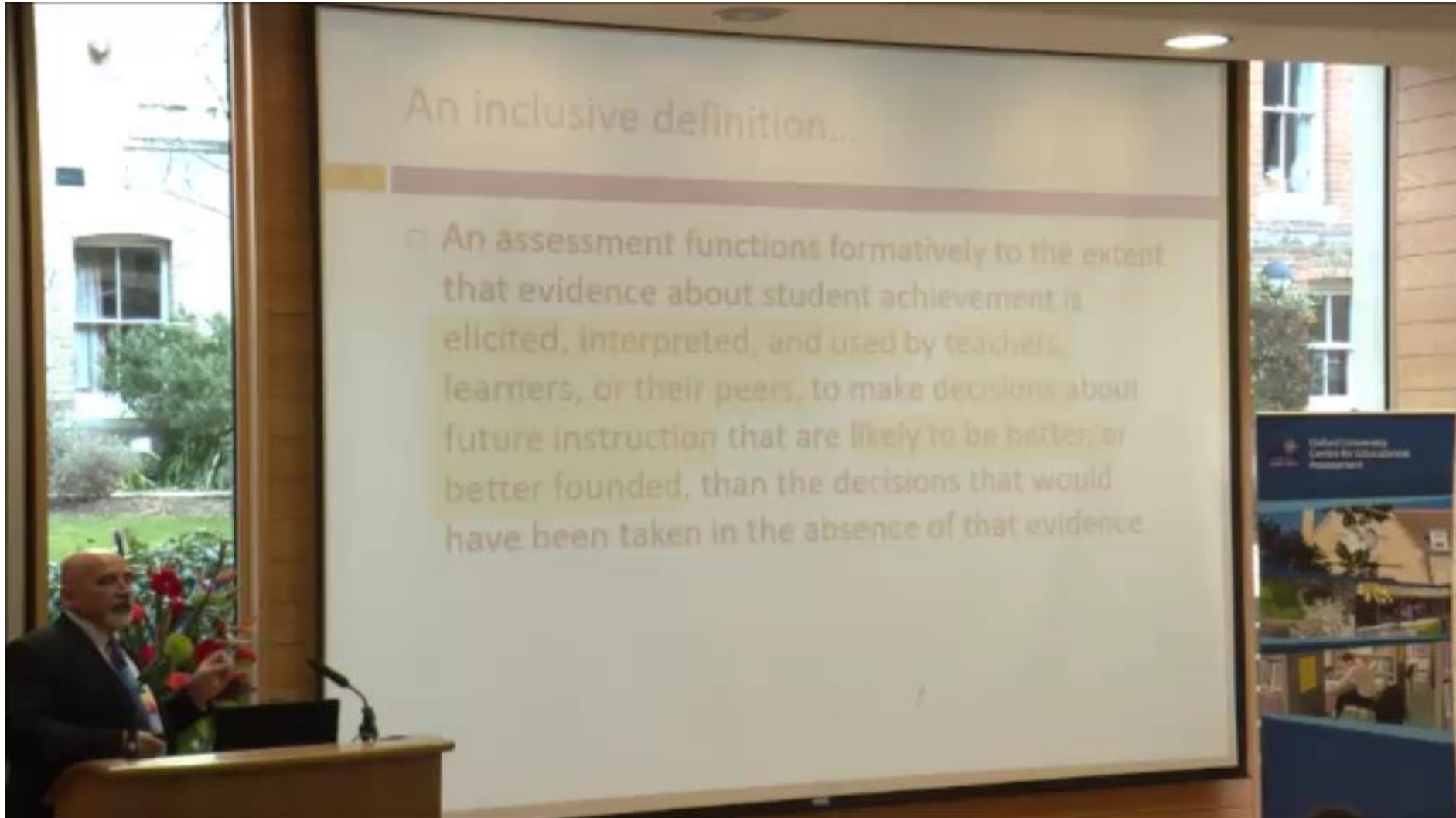
De term "assessment" ook in Nederland "toetsen" genoemd is niet een handig gekozen woord, of in ieder geval een beladen woord met verschillende connotaties.

Wat verstaan jullie onder formative assessment en met name "assessment"?

Definitie

"An assessment functions formatively to the extent that evidence about student achievement is elicited, interpreted, and used by teachers, learners, or their peers to make decisions about the next steps in instruction that are likely to be better, or better founded, than the decisions they would have made in the absence of that evidence."
(William, 2011).

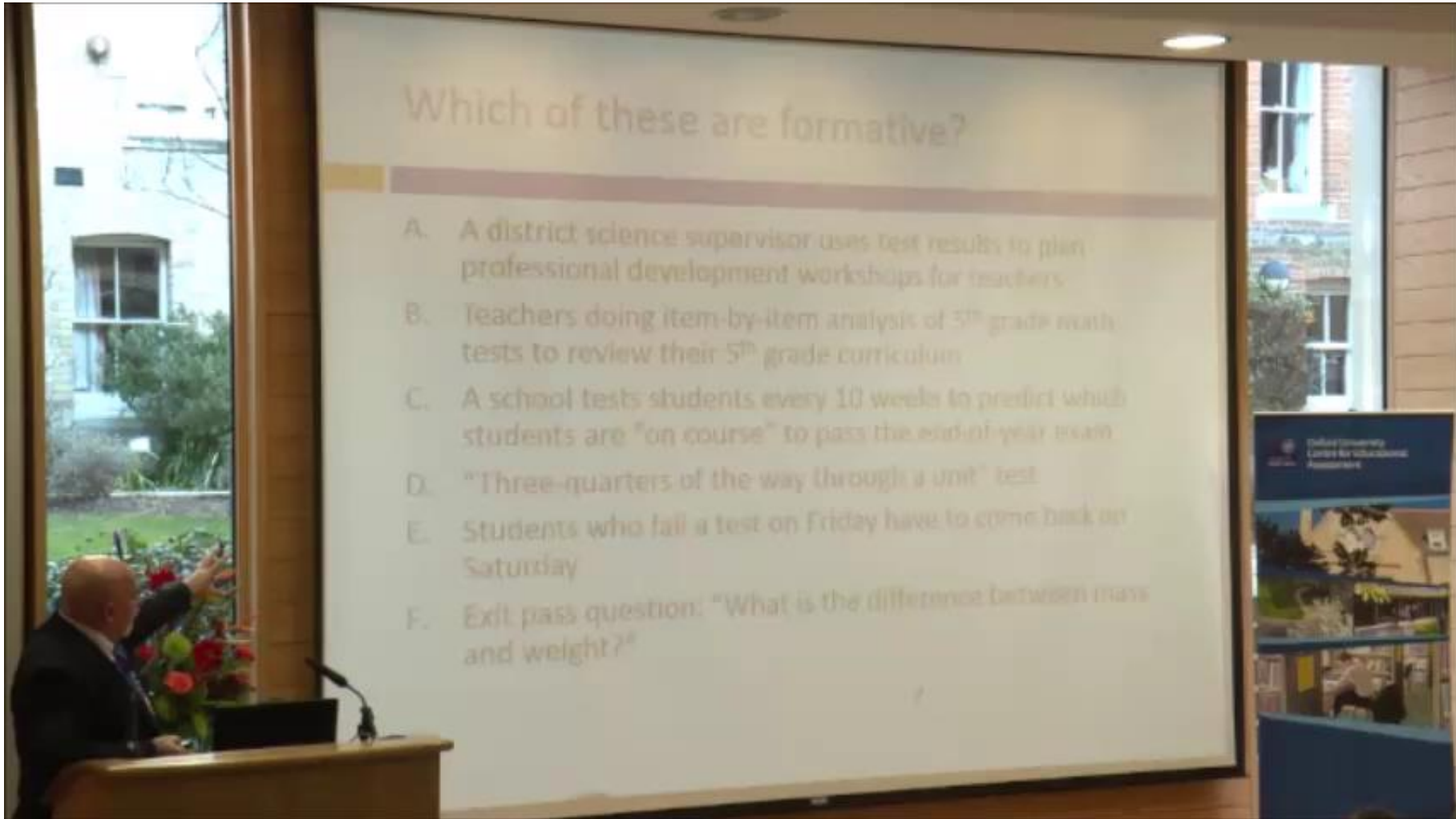
Definitie

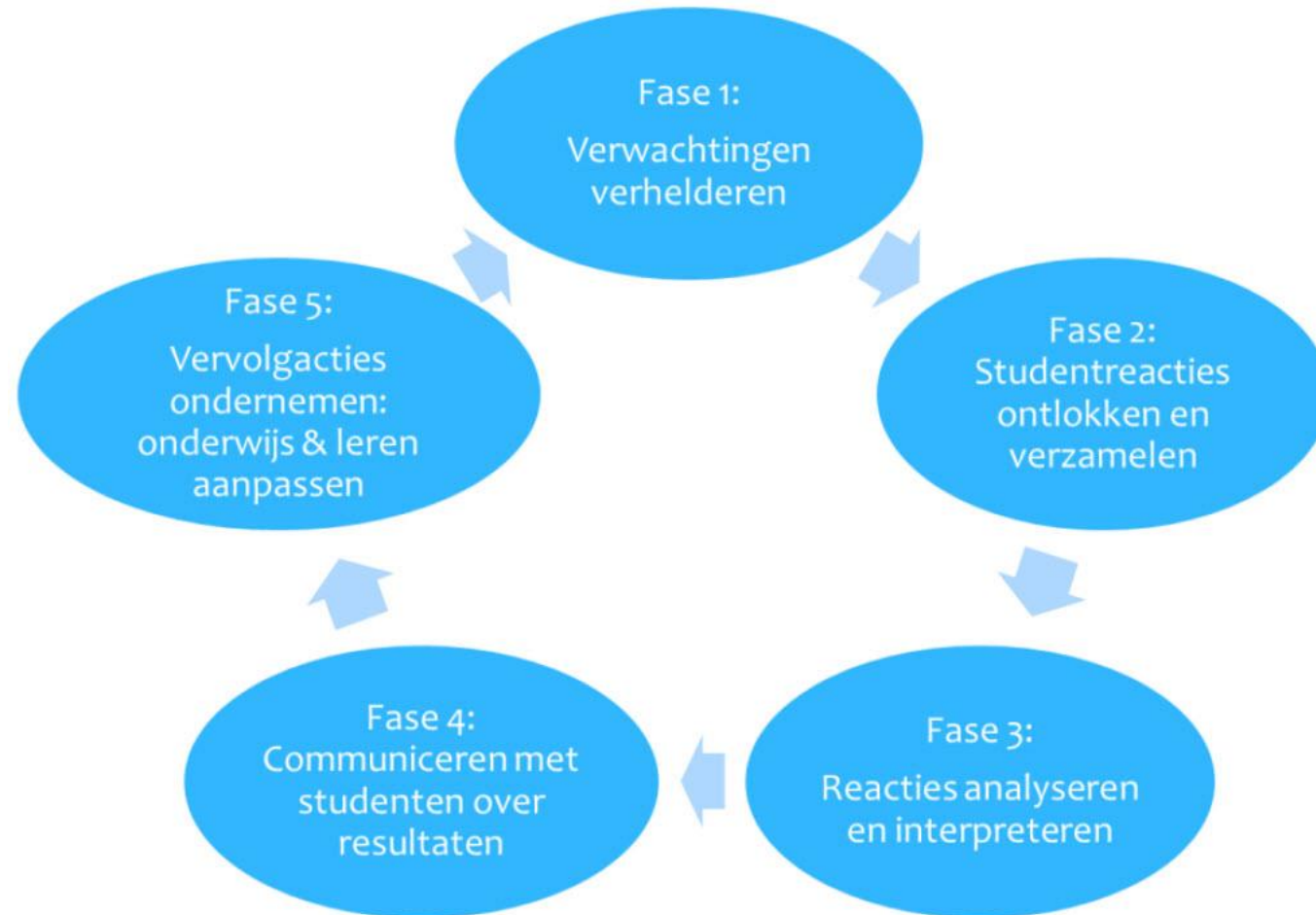
An inclusive definition...

- An assessment functions formatively to the extent that evidence about student achievement is elicited, interpreted, and used by teachers, learners, or their peers, to make decisions about future instruction that are likely to be better, or better founded, than the decisions that would have been taken in the absence of that evidence.

Conclusies trekken

Theoretisch model formatief toetsen

De formatieve toetscyclus: Gulikers & Baartman, 2017.

Theoretisch model formatief toetsen

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar	1. Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	2. Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	3. Feedback geven gericht op verder leren
Mede-leerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes	4. Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar	
Leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes	5. Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren	

Figuur 1: Vijf strategieën van formatief evalueren (Leahy, Lyon, Thompson & Wiliam, 2005).

Vergelijking theoretische modellen

Geef aan wat volgens jullie de voor- en nadelen zijn van beide modellen.

Voordelen

.....
.....

Nadelen

.....
.....

Verhelderen leerdoelen en succescriteria

- Uit onderzoek blijkt dat deze fase niet of niet goed wordt uitgevoerd.

Terwijl....

- Voorwaardelijk voor alle volgende stappen in formatief toetsen:
 - leerlingen betrekken en motiveren
 - begrijpen en geven van feedback
 - eerste stap naar zelfregulatie

Strategieën formatief toetsen

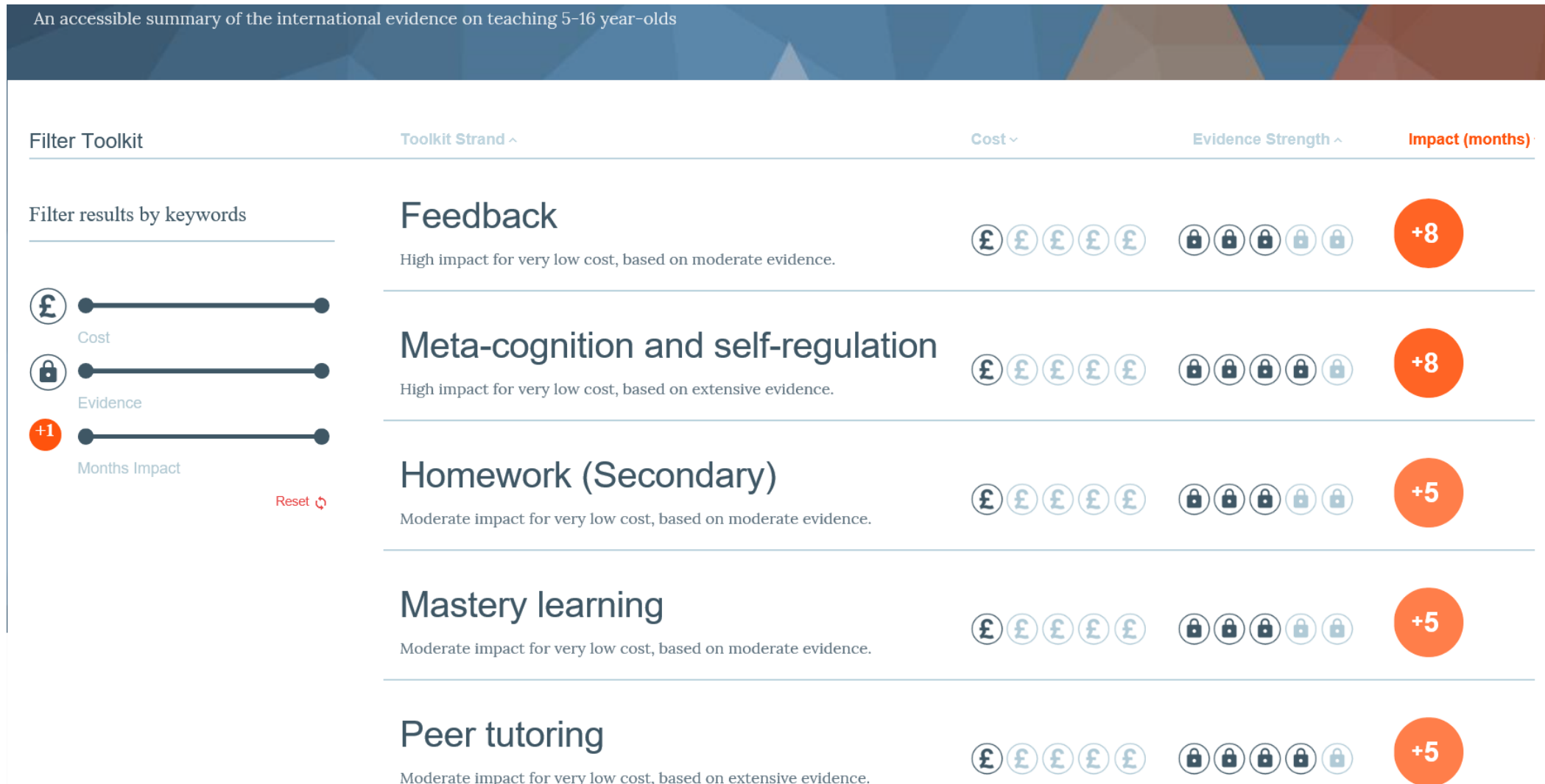
DYLAN WILIAM
ORKNEY MASTERCLASS

Helping Teachers Improve -
Unpacking Formative Assessment

Waarom is het begrijpen van leerdoelen van belang?

Hoe verhoudt formatief evalueren zich tot bestaand onderzoek?

Samenhang tussen de strategieën

Unpacking formative assessment

	Where the learner is going	Where the learner is	How to get there
Teacher			
Peer			
Learner			

Hoe verhoudt zich dat tot formatief evalueren?

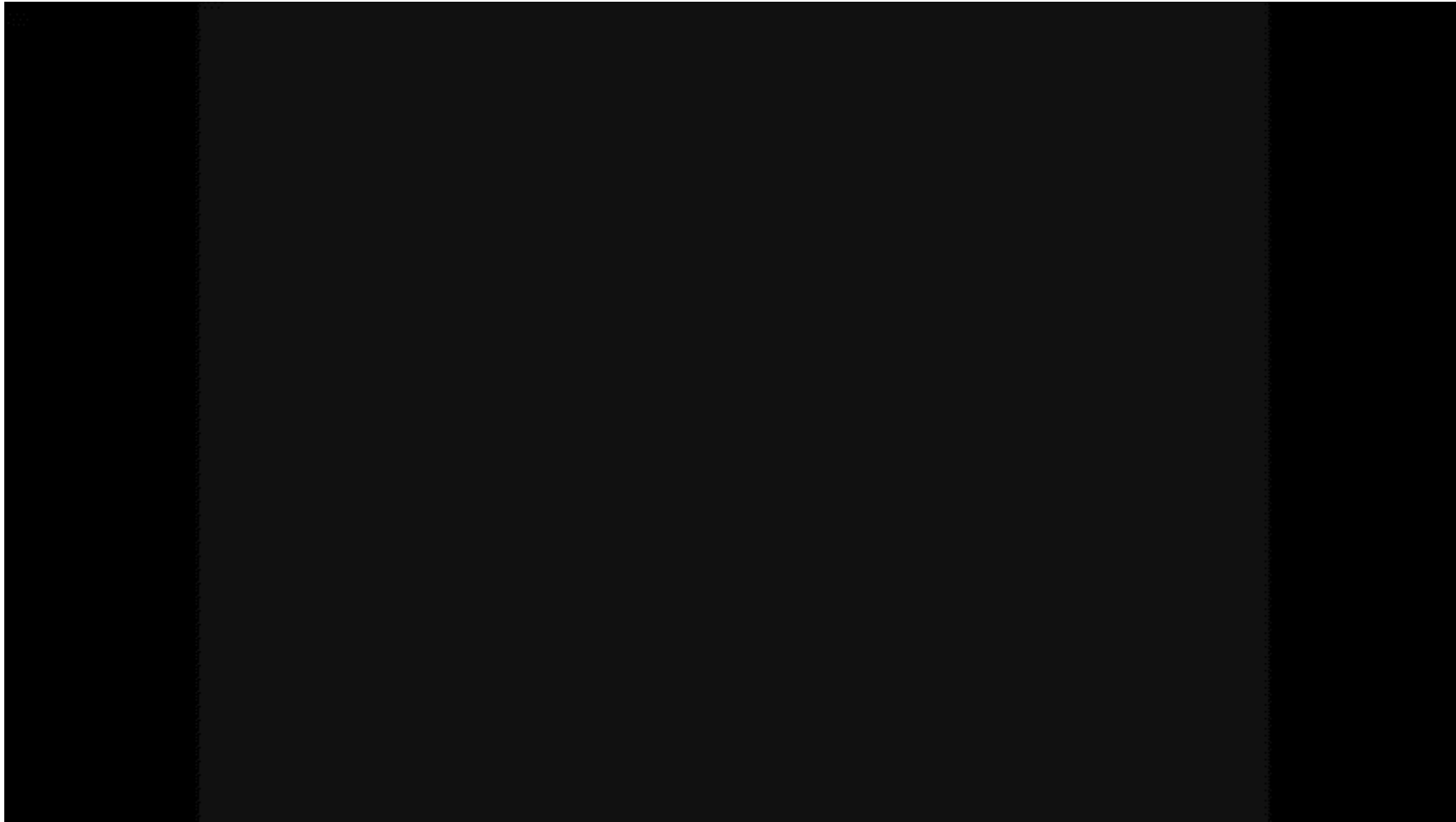
Opdracht I

- We gaan vier video's bekijken waarin leerdoelen en succescriteria verhelderd worden.
- Beantwoord per video de volgende vragen:
 1. Welke activiteiten voert de docent uit?
 2. Welke activiteiten voeren de leerlingen uit?
 3. Hoe zorgt de docent voor eigenaarschap bij leerlingen?

Werkvorm: denken- delen- uitwisselen

Eerst voor jezelf- dan in de groep- vervolgens plenair

Video 1 <https://www.youtube.com/watch?v=8diVTayHxpk>

Video II (bron: SLO)

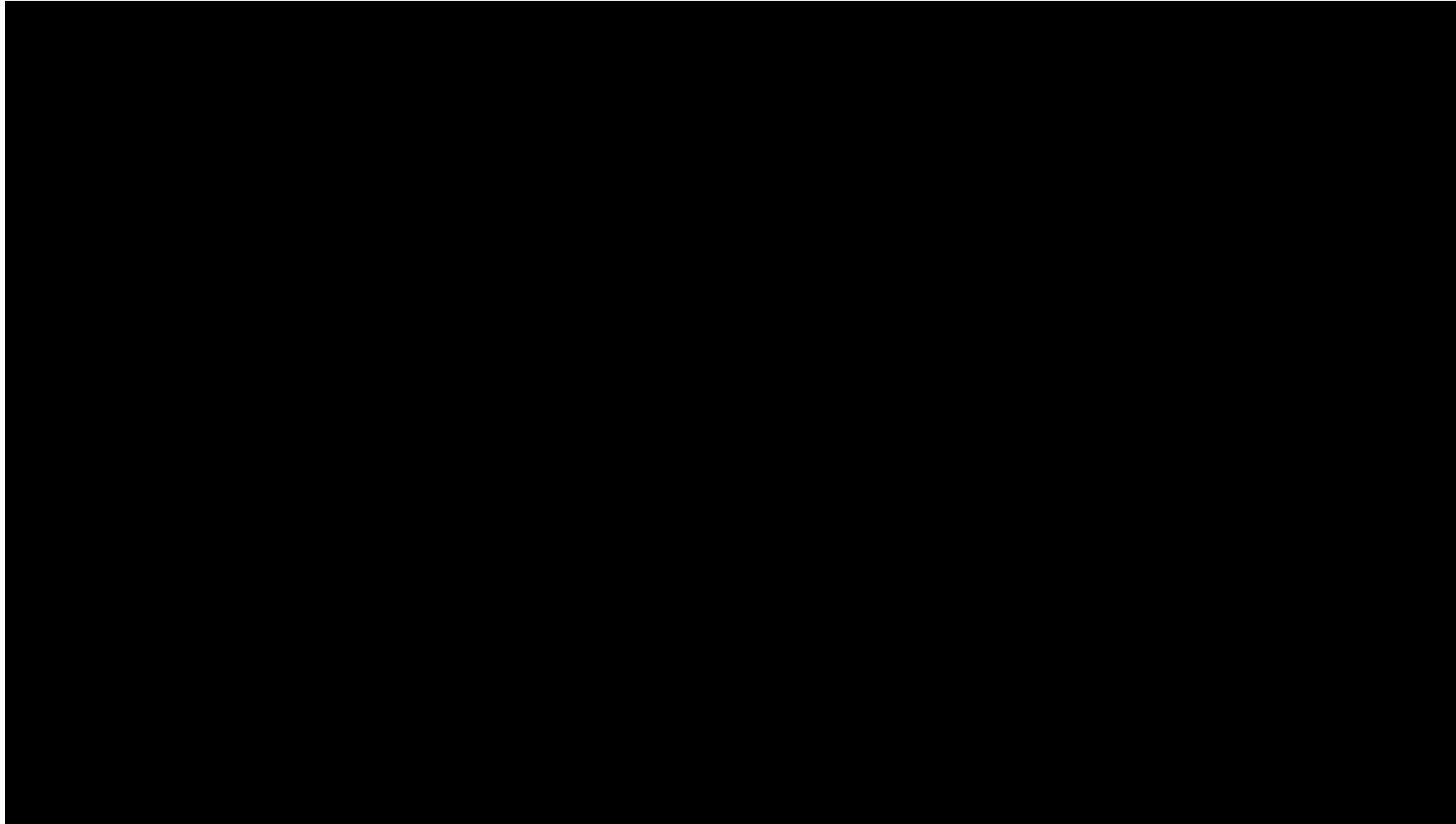
	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar	1 Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	2 Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	3 Feedback geven gericht op verder leren
Mede-leerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes	4 Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar	
Leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes	5 Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren	

Vijf strategieën van formative assessment (gebaseerd op William & Leahy, 2015)

Video III: <https://www.youtube.com/watch?v=Vrtt3PMD5Ro>

Video IV: (uit netwerk vorig jaar)

Opdracht 1 terugkoppeling

1. Welke activiteiten voert de docent uit?
2. Welke activiteiten voeren de leerlingen uit?
3. Hoe zorgt de docent voor eigenaarschap bij leerlingen?

Opdracht 2

Wat is volgens jullie de beste uitvoering van de vier en waarom?
Maak een top vier (ranking).

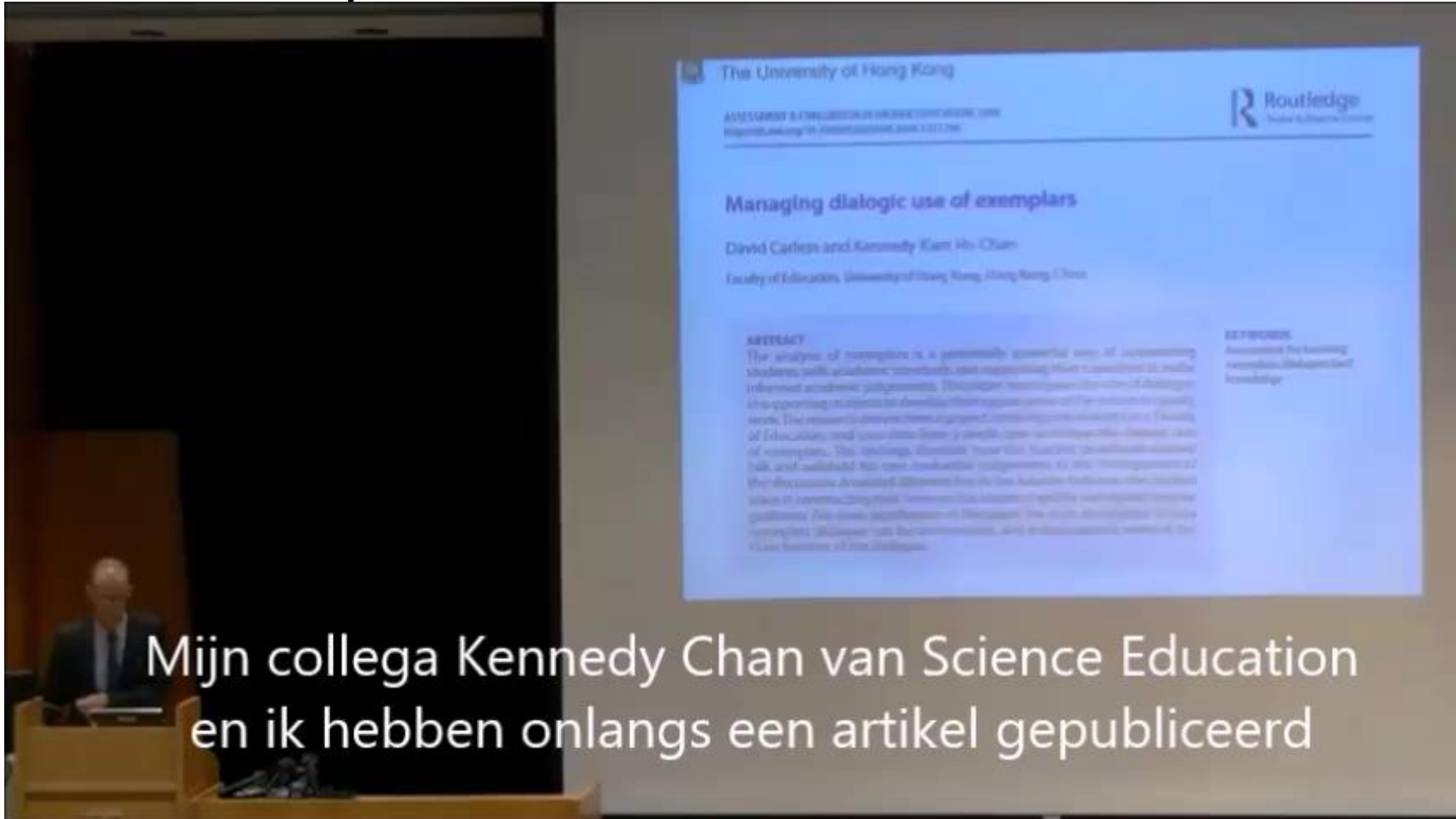
Werkvorm: denken- delen- uitwisselen

Exemplars

Ranking is gebaseerd op het werken met exemplarische voorbeelden:

Exemplars

Definitie exemplars

The University of Hong Kong

ASSTARRBY & THE EDUCATIONAL RESEARCH CENTER, 2016
<https://doi.org/10.1080/00220272.2016.1131176>

Routledge
Taylor & Francis Group

Managing dialogic use of exemplars

David Carless and Kennedy Kam Ho Chan
Faculty of Education, University of Hong Kong, Hong Kong, China

ABSTRACT
 The analysis of exemplars is a potentially powerful way of supporting students with academic standards and supporting their confidence to make informed academic judgements. This paper investigates the use of dialogic (vs. opposing) approaches to describing these approaches of the authors in quality work. The researchers have engaged in dialogic conversations in a Faculty of Education, and conclude from a single case study that the dialogic use of exemplars. The findings illustrate how the dialogic approach can be used to support students' confidence to make informed academic judgements, and to support their confidence to make informed academic judgements. The study contributes to the literature on the use of exemplars in education, and to the literature on the use of dialogic approaches to teaching and learning.

KEYWORDS
 Assessment for learning
 exemplars
 dialogic
 knowledge

Mijn collega Kennedy Chan van Science Education en ik hebben onlangs een artikel gepubliceerd

Neus voor kwaliteit

Werken met exemplarische uitwerkingen geeft leerlingen de kans om een neus voor kwaliteit te ontwikkelen, iets dat nodig is om kwaliteit te produceren (Sadler, 1989)

Onderzoek 1

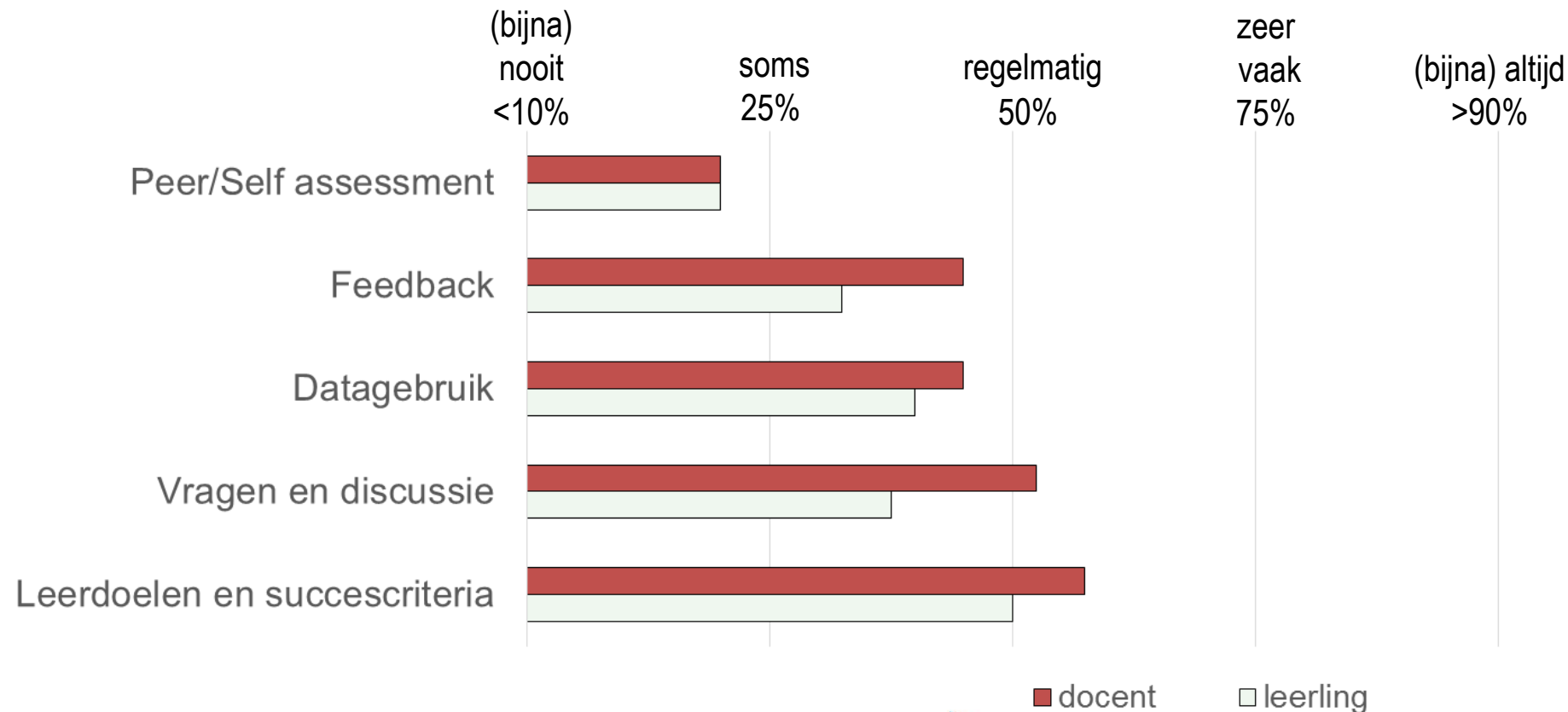
Wat is de huidige praktijk t.a.v. formatief toetsen in de les (perceptie van docenten en leerlingen)?

Reflectietool:
Formatief toetsen
(OGW en AfL)

- Docentenvragenlijst
- Leerlingenvragenlijst

Beschikbaar op
www.datateams.nl

Onderzoek 2

Uit welke (samenstellende) vaardigheden bestaat de complexe vaardigheid 'formatief toetsen in de les'?

Welke factoren beïnvloeden de complexiteit van 'formatief toetsen in de les'?

Wat moet een docent kennen?

Wat moet een docent kunnen?

Onder welke omstandigheden is FT eenvoudig?

Onder welke omstandigheden is FT complex?

Onderzoek 2

Taakanalyse m.b.v. experts (docenten)

Focusgroep bijeenkomsten

Lesobservaties en interviews (NE-EN-NASK)

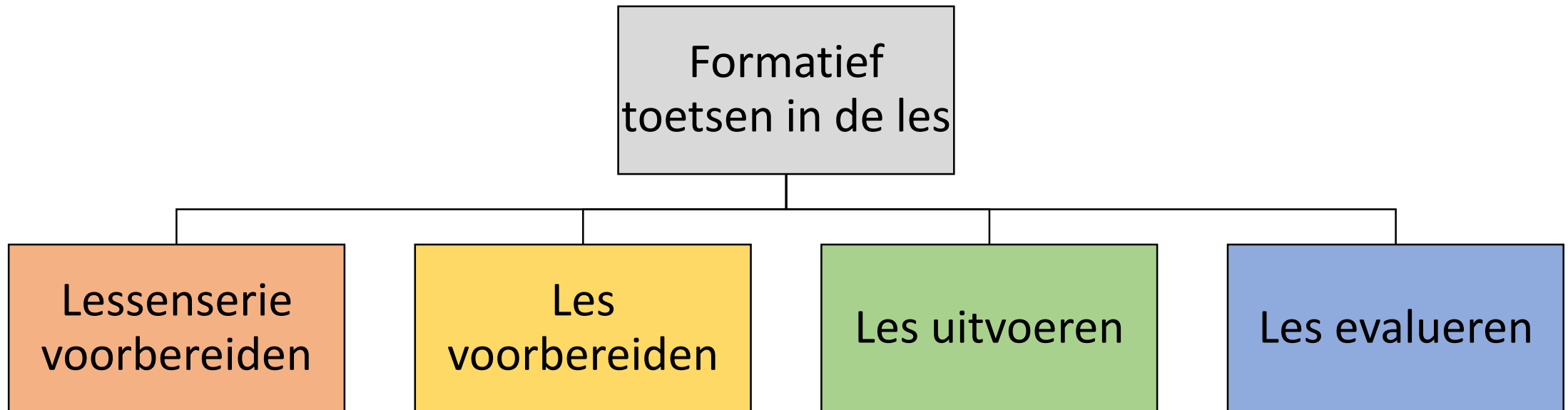
Complexiteitsfactoren

- Omvang / samenstelling van de groep
- Lesinhoud
- Organisatievorm
- Ondersteuning door de methode
- Lesmoment

Vaardigheden formatief toetsen

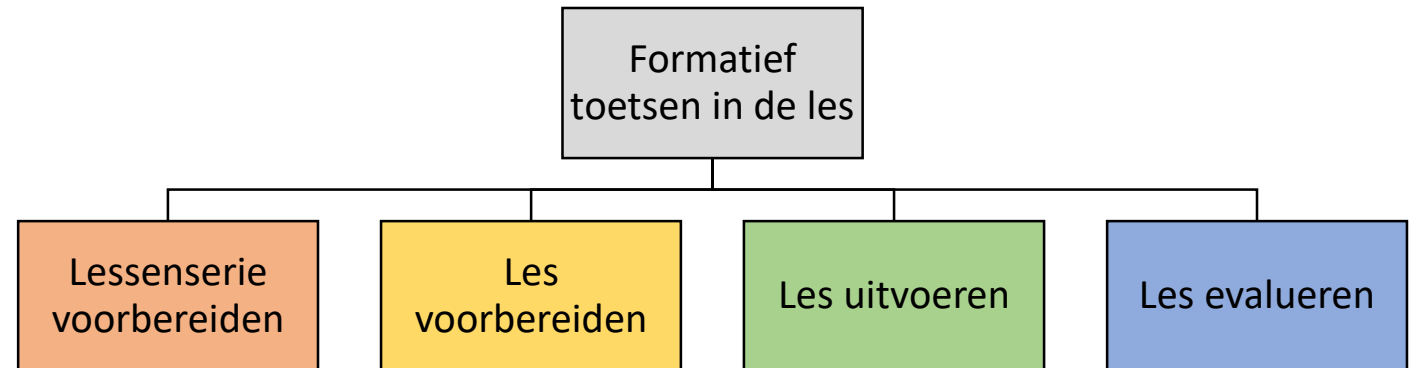
Opbouw van de training

Opdracht: Koppeling met praktijk

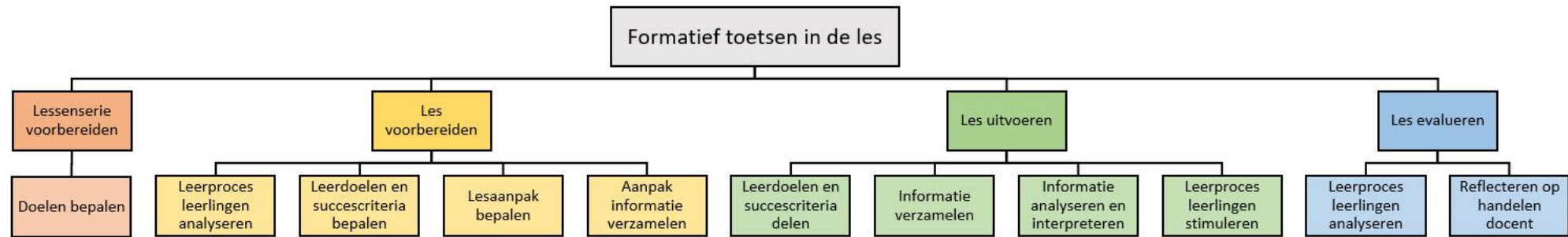

Geef per fase een voorbeeld van wat een docent doet als hij / zij formatief toetsen toepast in de les. Gebruik per fase een post-it en plak deze vervolgens op de juiste poster (zet je naam op de post it).

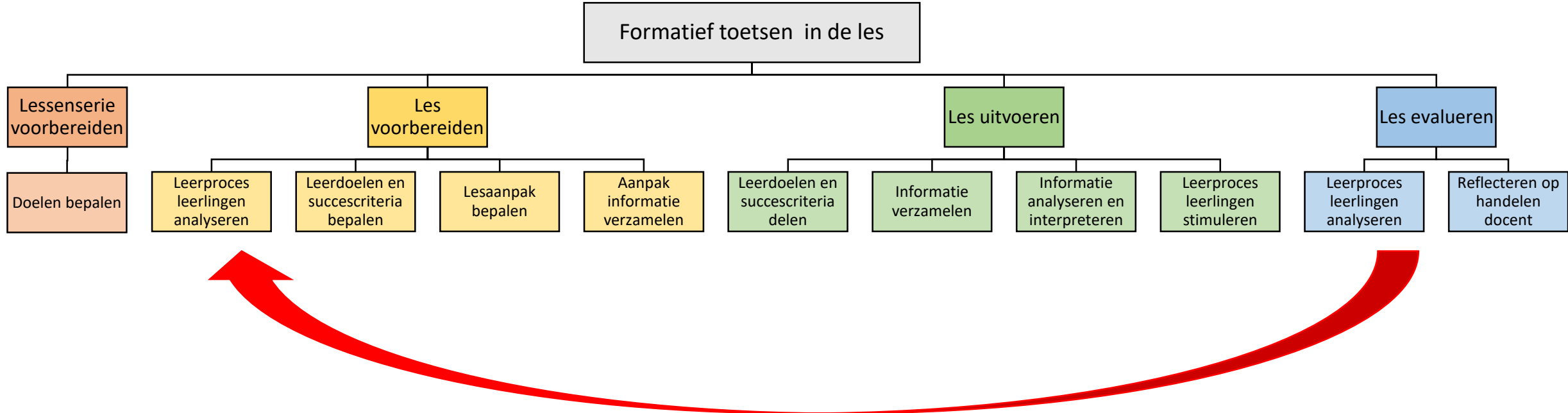

Vaardigheden formatief toetsen

Opbouw van de training

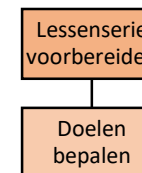
Vaardigheden in cyclisch proces

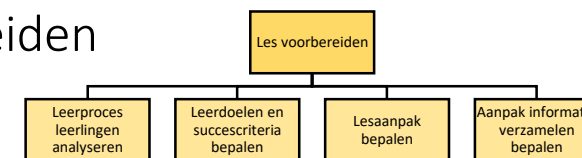
Hoe ziet succes eruit.....

Vaardigheden	Hoe ziet succes eruit.....
1. Lessenserie voorbereiden	De leraar bereidt zich voor op het onderwijs voor de komende lessenserie waarbij het vaststellen van de doelen voor de komende periode centraal staat.
1a. Doelen bepalen	De leraar vertaalt de leerlijn van vak inhoud naar leerdoelen. De leraar formuleert inhoudelijke doelen (op basis van kritische beschouwing van de methode, leerlijnen, referentieniveaus en handelingsniveaus) die voldoen aan de volgende criteria: <ul style="list-style-type: none"> • Specifiek • Ambitueus • Passend bij de groep

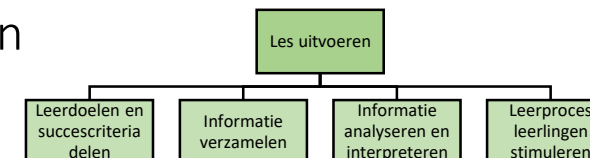
Lessenserie voorbereiden

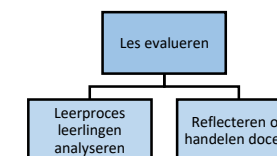
Les voorbereiden

Les uitvoeren

Les evalueren

Opdracht: Reflectie op eigen lespraktijk

Geef met een **groene** stickers aan welke vaardigheden je reeds goed beheerst en geef met **rode** stickers aan welke vaardigheden aandacht behoeven.

Hoe ziet succes eruit?

Gebruik van voorbeelden

Kijkvraag:

Welke vaardigheden zie je terug in deze fragmenten en licht toe?

[Les Engels](#)

<https://www.youtube.com/watch?v=vtYYBwjOY6M>

[Les Wiskunde](#)

https://www.youtube.com/watch?v=UG5iK7TMRuU&list=PLmFr8dtDPc_1lojBbndzkJZZUOIANfLk&index=4

Hoe verder

Bijeenkomsten in schooljaar 2019 – 2020 (12.30 – 16.30 uur)

- Woensdag 2 oktober 2019
- Donderdag 28 november 2019
- Dinsdag 21 januari 2020
- Maandag 9 maart 2020
- Woensdag 22 april 2020

Conferentie

Formatief toetsen, ook bij jou in de klas en op school!

- Woensdag 13 november 2019

Verwachtingen

- Actieve deelname aan alle bijeenkomsten
- Voorbereiding op bijeenkomsten o.a.
 - lessen voorbereiden, uitvoeren, evalueren m.b.t. formatief toetsen
 - opnames maken in eigen lessen (video's zijn van belang!)
 - werken aan opdrachten
- Samenwerkingsovereenkomst
 - commitment deelnemer / schoolleiding
 - deelname aan het onderzoek
 - toestemming ouders

Dataverzameling en privacywet

Onderzoek vanuit UT met deelnemers deze groep en leerlingen als respondent

- Wij vragen jullie medewerking en toestemming om onderzoeksgegevens te verzamelen en op te slaan t.b.v. het onderzoek
- En om de video's te gebruiken voor trainingsdoeleinden

Video-opnamen lessen met leerlingen

- Jullie en wij hebben toestemming van ouders van leerlingen nodig om de video's te kunnen gebruiken voor de training en het onderzoek

Opdracht: voorbereiding bijeenkomst 2 oktober.

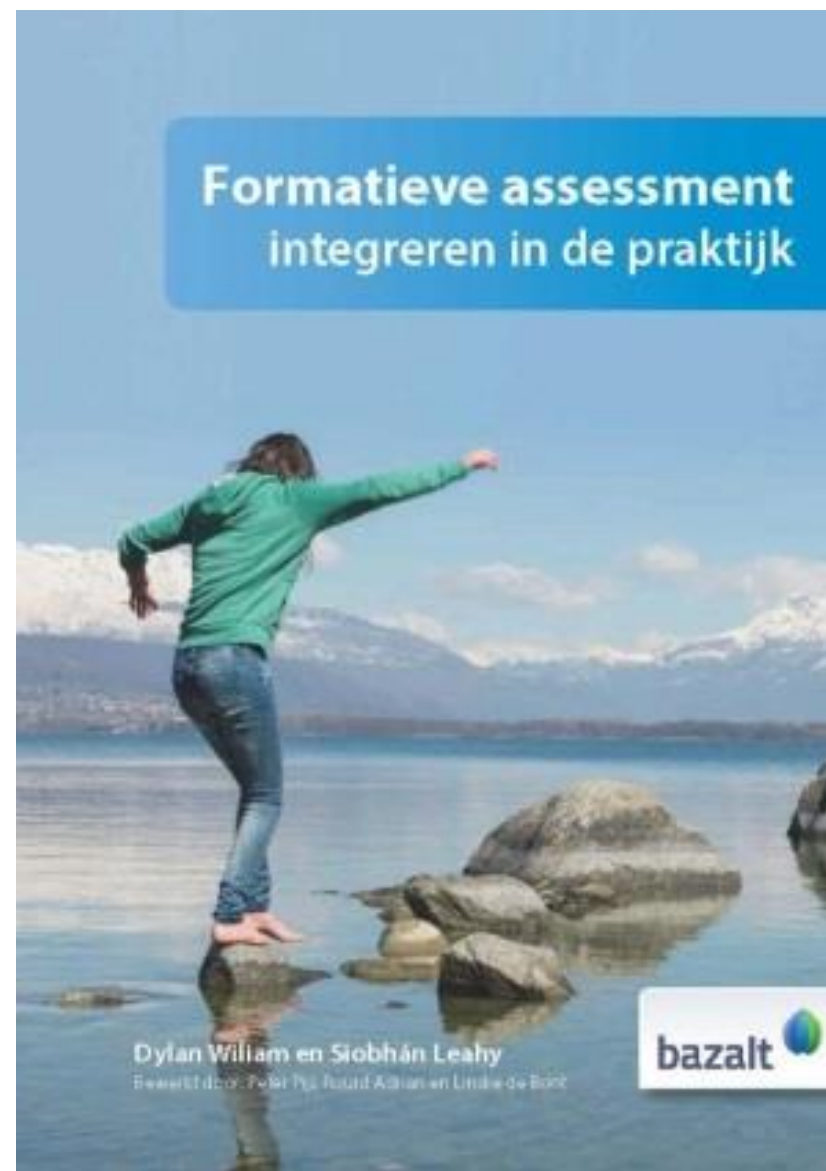

- Bereid een aantal samenhangende lessen voor die illustratief zijn voor jouw manier van formatief toetsen.
- Neem een van de lessen op, op video.
- Selecteer een fragment van max. 5 minuten waarin jouw manier van formatief toetsen goed tot uiting komt.

Tip: gebruik het overzicht van vaardigheden om een fragment te selecteren.

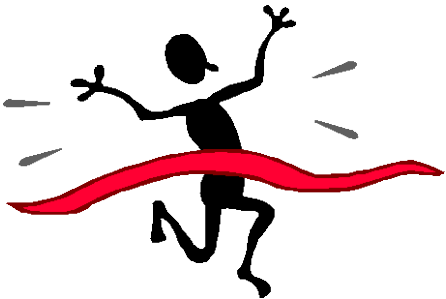
- Mail het fragment uiterlijk 26 september naar je trainer en neem het mee op USB. (omgeving peer feedback)

Naslagwerk.....

Afsluiting

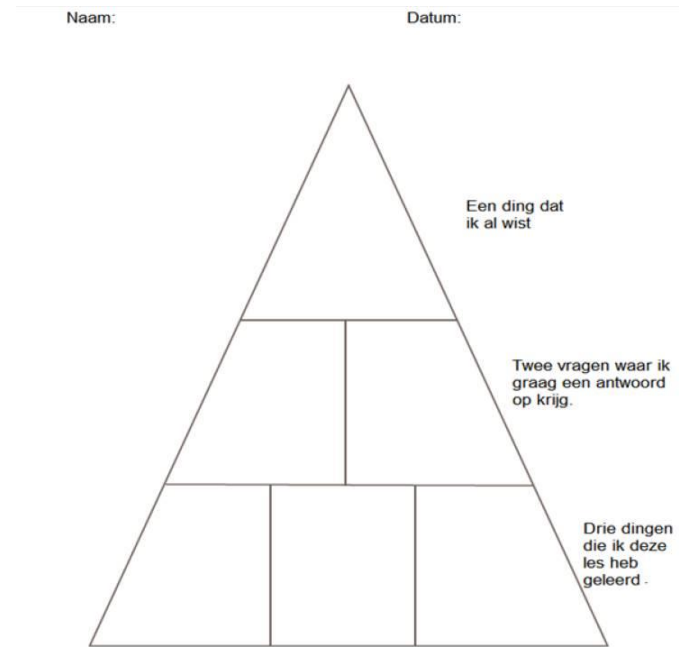
Pyramide

Een ding dat ik al wist

Twee vragen waar ik graag een antwoord op krijg

Drie dingen die ik deze bijeenkomst heb geleerd

Referenties

Gebruikte video's:

- Video Dylan Wiliam over definitie, conclusies trekken en samenhang tussen de strategieën: <http://www.podcasts.ox.ac.uk/formative-assessment-confusions-clarifications-and-prospects-consensus>
- Video Dylan Wiliam (unpacking formative assessment – niet iedere les met leerdoelen beginnen): <https://vimeo.com/130201029>
- Video Royce Sadler: <https://www.coursera.org/lecture/university-teaching/interview-with-prof-royce-sadler-on-understanding-standards-TD6pE>
- Assessment for learning: sharing learning objectives and outcomes: <http://oer.educ.cam.ac.uk/wiki/Video/Pedpack2-12.m4v>
- Video Science: Assessment for Learning: sharing learning objectives and outcomes: <https://www.youtube.com/watch?v=8diVTayHxpk>
- Video ICT: Assessment for Learning: sharing learning objectives and outcomes: <https://www.youtube.com/watch?v=Vrtt3PMD5Ro>
- Video Nederlands: SLO. (unpublished)
- Video Nederlands Joanne Schuitemaker (unpublished)
- Video David Carless *exemplars*: <https://www.youtube.com/watch?v=l4YYj4v7Gfw>
- Video Engels: <https://www.youtube.com/watch?v=vtYYBwjOY6M>
- Video wiskunde: https://www.youtube.com/watch?v=UG5iK7TMRuU&list=PLmFr8dtDPc_1lojIBbndzkJZZUOIAnfLk&index=4

Gebruikte publicaties:

- Carless, D. & K.K.H. Chan (2016). [Managing dialogic use of exemplars](#). Assessment and Evaluation in Higher Education.
- Gulikers, J. & Baartman, L. (2017). [Doelgericht professionaliseren: formatieve toetspraktijken met effect! Wat DOET de docent in de klas?](#) NRO-PPO.
- Leahy, S., et al. (2005). [Classroom assessment: Minute by minute, day by day. Assessment to Promote Learning](#), 63, 19-24.
- Sadler, D. R. (1989). [Formative assessment and the design of instructional systems](#). Instructional Science, 18, 119–144.
- Wiliam, D. (2011). [What is assessment for learning?](#) Studies in educational evaluation, 37(1), 3-14.

Kaartspel: [Kaartspel formatieve evaluatie](#).

Meer weten over formatieve evaluatie: <http://formatiefevalueren.slo.nl>

**UNIVERSITEIT
TWENTE.**

slo

nationaal expertisecentrum
leerplanontwikkeling

Universiteit Maastricht

informedED

informed education (geïnformeerd onderwijs)

Ontwikkelingstraject voor docenten in het VO